ч. 310 (13.509). Львів, четвер 23. листопада 1933. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, ІІ. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Більшовицька „еволюція" в українській справі.

Московські комуністи вводять у своїй пресі термін „Малопольща".

Всі ми добре памятаємо ті недавні часи, коли російські комуністи прикладали величезну вагу до української проблеми поза межами СРСР. Вони ставили тоді українську проблему в осередок усіх своїх політичних комбінацій, що відносилися до Польщі, Чехословаччини та Румунії. Без поладнання української справи, твердили вони, поза межами СРСР не може бути ніколи мови про стабілізацію політичних відносин у середущій Европі. Українську проблему поза границь СРСР кинули тоді більшовики на гамасливі лотоки Комінтерну. Екзекутива комуністичного інтернаціоналу приняла в українській справі окремі обширні резолюції та в свою чергу кинула їх на коштовний ринок комуністичної пропаганди.

Зате тепер погляди більшовиків на українську проблему поза межами СРСР цілковито інші. Вплинула на те політична „непоправність" українців, що ніяк не хочуть повірити більшовикам у єдиноспасаемість комуністичної доктрини в полагоджуванні національних питань. Не вірять їм під тим оглядом і українці в СРСР і українці поза його межами. Всіх їх навчила практика комуністичної національної політики одної правди, а саме, що російські більшовики національних питань не розвязують, а їх ліквідують. І то ліквідують так грунтовно, що напр. в українському випадку не вдоволяються самим нищенням політичної сторінки української проблеми в межах СРСР, але й змагають до того, щоби знищити там весь український нарід фізично і тим самим усунути з поверхні політичного і господарського життя цілу українську проблему.

Досі робили вони це тільки в межах СРСР. Тепер намагаються перекреслити українське питання і поза межами СРСР. До того вживають вони досить дурненьких собі та штубацьких засобів, бо починають цю акцію від „реформи" у номенклятурі наших західних земель. Досі ще вони звали українські землі в Польщі західно-українськими, а всіх їх збірно звали Західною Україною. Тепер почали вони вживати в пресі на означення Сх. Галичини терміну „Малопольща". Словом, переродились (чи не під впливом польсько-совітського зближення)! Скоро вони зачнуть уже й УРСР звати в себе Малоросією.

Про це найновіше „досягнення" більшовицької національної політики довідуємось з дуже поважного джерела, бо з кореспонденції з Москви, опублікованої в центральному органі ББ, у варшавській „Газеті Польскій" з дня 16. листопада ц. р. Кореспонденція ця опублікована на передовому місці під назвою: „На порозі 17-го року революції". У ній між іншим читаємо:

„На Україні — хоч нині булоб ще передчасно говорити про „дезукраїнізацію" — є поважні симптоми дальшого гальмування національного розвитку навіть у культурних справах. Зовсім недвозначно Радянський Союз починає випофуватись з української проблеми також поза границями СРСР, особливо під впливом болючого розчарування, яке спричинили в Харкові націоналістично настроєні емігранти комуністи зі Сх. Галичини. **Дрібним, але знаменним під тим оглядом проявом є поява в пресі (вперше від часу існування СРСР) терміну Малопольща, згл. Сх. Галичина — замісць сакраментальної досі Західної України".**

Отже на порозі сімнадцятого року революції московські більшовицькі політики довели свою „еволюцію" в національній українській справі до того, що приступили до усування навіть терміну „український" та „Україна" з ужитку в політичній публіцистиці, коли мова про українські землі та український нарід поза межами СРСР. Тепер уже можна надіятись і на те, що в черговій кореспонденції „Газети Польскої" з Москви прочитаємо радісне ствердження нового факту з життя СРСР на національному відтинку, а саме, ствердження факту усунення з політичної номенклятури назв „Україна" та „український" та заміни їх назвами „Малоросія" та „малоросійський", коли буде мова про політичне означення нашого народу та нашої території в межах СРСР.

Конфлікт за Поморя.

Одноцілий фронт. — Ґльосси католиків і ради калів. — Цитати з „Діла" в книжці Смоґожевського. — Негодування „Нового Часу".

Бувають прояви в політичному житті, до яких без глибшої застанови ставимось як до епізодів гірше чи краще зрежисерованої оперетки. Таким проявом є нпр. існування в Харбіні 3 чи 4 майбутніх російських ґенерал-ґубернаторів для Варшави, що дістали це високе назначення з волі 3 чи 4-ох ріжних партійних московських груп на еміґрації. Про це читали ми недавно в оригінальному манджурському дописі у варш. офіціозі „Ґазета Польска". Очевидно посягання східного сусіда Польщі по Варшаву ніхто сьогодні поважно брати не може.

Інакше на заході Польщі. Правда в нім.-польському спорі за західні провінції Польщі не бракує також деяких менше поважних моментів, коли нпр. зїзджаються до Берліна представники ріжних орґанізацій, що їх заснували в Німеччині еміґранти з Познанщини (4-ий їхній конґрес відбувся 8. листопада 1932 р. під протекторатом Гінденбурґа, познанського уроженця) і коли там дефілюють делеґації б. познанських полків у давніх мундурах, витукуючи про польську окупацію Познаня. Dum spirant·sperant (хай мріють, як довго дихають) — писав безпристрасно берл. кореспондент катовицької „Польонії", реферуючи минулого року перебіг такого конґресу. Познанщина занадто польська і занадто політично зріла, щоби можна було по неї витягати руку. За неї поляки спокійні.

Зате є дві провінції на заході Польщі, яких майбутню долю справді комплікує становище Німеччини. *Це Шлеськ і Поморя.* Деякі ознаки, характеристичні цим двом країнам, дають німцям спромогу арґументувати свої претенсії в обличчі цілого світу зглядно річево. Поважна кількість німців, що там живе з давен-давна, розмірно невисокий рівень національної свідомости шльонзаків і кашубів, їхні дві душі чи пак утраквізм у почуваннях, думках і в мові, а потім господарські (Шлеськ) і комунікаційно-престіжові (Поморя) обставини, врешті історичні права — оце найважніші арґументи німців. Очевидно доходить ще до того „культуртреґерство" (відоме і нам слово), потреба теренів для нац. експанзії, тощо...

Німецька дипльоматія і публіцистика залишила покищо в тіні проблему Шлеська, як проблему менше болючу. Зате різко видвигнула питання приналежности Поморя. Твердість і послідовність її примушує весь світ дивитись на „поморський коридор" як на найбільшу загрозу мира, як на бочку пороху, що ось-ось вибухне, як на новітню Альзацію. І справді — земя двох думок, що найгрізнішим огнищем нової воєнної пожежі є поруч Манджурії і Зел. Клину в Азії — Польське Поморя в Европі. При величезній аґресивности гітлеризму, при його залізній послідовности у політичних потягненнях, зокрема у реалізуванні східної програми, треба рахуватись з грядучим конфліктом німців з Польщею *вже у не так то далекому часі*, не зважаючи на зближення, якого вартість більш ніж сумнівна.

Маючи це на увазі, наш політичний світ не міг поминути цієї преважної і для нас світової проблеми, не сказавши про неї засадниче своє слово. Це тим більше, що проблема Поморя звязана з польсько-українською проблемою не лиш у цю пору, але відіграла вона теж в історичному минулому першорядну ролю.

„Діло" забирало в цій справі голос уже кількакратно. Ще в серпні 1930 р. автор цих рядків (тоді як **Silesianus**) у дописі з Катовиць писав таке: Колиб Польща втратила балтійське побереже і колиб дальша боротьба за його посідання була безналійна, тоді спрямувалаб вона свою експанзивність на південь, аби добитись бодай до Чорного Моря*). Уже тоді ми підчеркнули *вперше* в українській публіцистиці розбіжність наших і німецьких інтересів у справі Поморя. Наші думки виложили ми докладніше на сторінках „Діла" в 1931 р. з приводу заяви амер. сен. Бораґа про необхідність ревізії версайського договору**). Ці думки не могли йти тоді по іншій лінії як тій, що є для нас одиноко можлива: *ми ставимось із застереженням до пронімецького ревізіонізму*, добачуючи у ньому загрозу для наших інтересів. Німецький „Дранґ нах Остен", колиб він мав успіх, змінивби з природи річи натиск поляків на український схід. Поглядову лекцію про те дає нам історія, коли то розгубились політичні тенденції перших Пястів на заході і півночі і коли поляки почали відбивати свої втрати на українському сході.

Ще раз деклярувались ми у цій справі під кінець 1932 р., обговорюючи положення Польщі між заходом і сходом***).

У цьому вже році опублікували своє становище до цієї справи католики з „Нової Зорі"****) і соціялісти-радикали (стаття посла Матчака у „Гром. Голосі"). А що їхнє становище по суті зовсім згідне з нашим — можемо сміло сказати, що весь наш політичний табор у Галичині добачує у нарушенні теперішнього стану на півн. заході небезпеку для нашого сходу.

Тільки орґан, зближений до „фронту нац. єдности", „Новий Час" уже двічі заявив своє невдоволення з приводу такого ставлення справи. Раз — коли то в дописі берлінського дописувача (В.) приписував вину за гітлерівські арешти декого з наших політичних еміґрантів Северові з „Діла" і Назарукові з „Нової Зорі", що... віддають Поморя полякам. Вдруге — на днях — у дописі д-ра Ю. Студинського з Парижа, де сказано про цитату в моєї статті (поміщеної колись

*) Балтик чи Чорне Море. „Діло" ч. 152.
**) Довкола ідеї ревізіонізму. „Діло" ч. 247.
***) Польща між заходом і сходом, „Діло", ч. 257.
****) Низка статтей „Нова Зоря" ч. 43, 45, 46 і 47.

у „Ділі"), у французькій книжці К. Смогожевського*).

Демагогія берлінського дописувача „Н. Часу" бодай зрозуміла. Гітлерівське середовище накладає на нього чужі окуляри і він не в силі зрозуміти, що нам треба *самостійно* розглядати *наші* справи. Зате вискок п. Студинського, що сидить у Парижі, менше зрозумілий. Тут слідний уже вплив не середовища, а вплив пустої фразеольогії, плиткої лектури, що щоденно приносить йому почта зі Львова, з вулиці Боїмів.

Але залишаємо особу дописувача (Шопенгавер поручає софістику „ад персонам" на випадок, коли нема арґументів) і перейдемо до річи.

В. Север.

*) Casimir Smogorzewski: La Pomeranie polonaise, Paris 1932, ст. XVI + 462. До речі друкарська помилка в підписі мойому в „Ділі" перейшла і до цієї книжки (подано С.Север).

Вісти з Буковини.

Чернівці, 18. листопада.

ЦЕРКОВНЕ МАЙНО В НЕБЕЗПЕЦІ.

Проектуючи будову величавої катедри, черновецька греко-кат. парохія ще в 1912 р. дістала від громади (на підставі ухвали гром. ради) чудову парцелю. Через вину таки наших людей до будови не прийшло. Тепер новоспечені рум. достойники мають великий апетит побудувати собі на свяченім місці віллі. Черновецький маґістрат звернувся до гр.-кат. парохії з предложенням відкупити або заміняти ту прегарну парцелю за іншу парцелю десь на селі. Сподіємося, що кураторія (церковний комітет) не допустить до того, але збудує провізорично бодай капличцю на місці, де мусить стануги наша катедра.

БІЛЬШЕ ЕНЕРҐІЇ!

Читальня ім. Б. Лепкого на Новій вул. у Чернівцях купила із доходу з вистав і вечорниць парцелю під будову власної домівки. Одначе парцеля заростає бурянами, а про будову й думки нема. Треба, щоб виділ читальні використав цьогорічну зиму на інтенсивні грошеві збірки і на весну конче приступив до будови. У призбируванні фондів повинні і міські українські товариства дати свою поміч.

УКРАЇНЦІ І ВИБОРИ ДО РУМ. КАМЕРИ Й СЕНАТУ.

Румунський король підписав декрет про розвязання парляменту. Нові вибори назначено на 17. і 22. грудня ц. р. Заповідається шалена виборча боротьба між поодинокими рум. партіями. Мілійон українців, котрим доводиться жити під Румунією, мав досі дуже слабе заступництво в обох палатах. Наші представники, хоч і щирі патріоти, не мали змоги зробити багато позитивного через слабу піддержку широких українських мас. Тепер нарід вже добре пізнав ціли всіляких лупістів, кузістів, ґеорґістів, так, що коли при теперішніх виборах українці виступлять із самостійною лістою, на котрій будуть фіґурувати справді чесні і талановиті українці, то та ліста буде мати повні шанси на перемогу. Для цієї перемоги мусить працювати все, що думає по українськи.

Н. Д.

Закарпаття.

СКІЛЬКИ МЕШКАНЦІВ МАЄ ПІДКАРПАТСЬКА РУСЬ?

По виказі статистичного уряду мала Підкарпатська Русь у дні народнього перепису в грудні 1930 року 725.357 душ. Населення в порівнанні з роком 1920 збільшилося на 20 проц., тобто на 120.764 душ. Такого приросту населення не було в цілій республиці. Найбільший природний приріст виказують українці, бо понад 20 проц.; румуни 17 проц., жиди 14.5 проц., мадяри 5.6 проц. Число чехів і словаків збільшилося за 10 літ на 71.2 проц.

4,000.000 Ч. К. ГУБ. БЕСКИДА В БУДАПЕШТІ.

„Кашай Уйшаг" у 250 ч. з 4. XI. 1933 повідомляє за будапештенськими часописами, що померший губернатор Підкарпатської Руси Антоній Бескид зложив там 1 міліон пенґів і що за тими грішми шукають як чсл. представники, так і родина помершого. Часописи коментують причину того зложення так, що померший не хотів тих грошей лишити своїй родині. Це коментування дуже наївне, свідомо, чи несвідомо, бо померший губернатор як бувший адвокат знав добре, що зложення на Мадярщині грошей не перешкоджає правам його законних наслідників ані на основі мадярського закону, який донині обовязує й на Підкарпатській Руси, ані на основі міжнароднього права. Крім того не був це чоловік, який хотів би 4 міліони корон затратити лиш тому, щоби не дістала їх його родина. Не знаємо, чи ця вістка правдива, але коли правдива, то зложив їх для себе, або дав на якусь ціль. Коли зложив у Будапешті для себе, то цікаве, які то погляди на будучність Підкарпатської Руси спонукали його до того? А як дав їх на якусь ціль, то теж цікаве, на яку то всеславянську ціль можна в Будапешті зложити гроші? Якби хто зумів влучно відповісти на ці питання, то стало би ясно, до якої цілі прямує оснований ним „Карпаторусскій Голос" і згромаджена около нього компанія, його приятелі і — протектори. („Українське Слово").

ПОСВЯЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СИРОТИНЦЯ В УЖГОРОДІ.

Недавно подали ми вістку про те, що о. Августин Волошин разом зі своєю дружиною подарували свій поверховий дім в Ужгороді при вул. Раковція вартости 300.000 ч. к. СС. Василіянкам на потреби українського сиротинця. Посвячення нового сиротинця відбулося 5. листопада. Чину посвячення довершив епископ Олександер Стойка в год. 10 по Службі Божій при участи численного духовенства. У святі взяли участь тисячі українського громадянства з Ужгороду і провінції. Після посвячення дому, що був прикрашений жовто-блакитним, папським і державним прапором та нашими народніми килимами, виголосив владика патріотичну промову, висказуючи побажання, аби сироти виховувались у релігійнім і національнім дусі. На святі співав хор богословів і хор учительської дівочої семинарії. Вечором відбулася академія, яка вдалася дуже добре. На академії панував чистий народній український дух.

З культурного життя українців у Берліні.

Виклади д-ра З. Кузелі з обсягу українознавства в „Семинарі орієнтальних мов при берлінському університеті" почались 10. ц. м. Хоч вписи до семинара кінчаться щойно в половині грудня, записалося вже тепер на „початковий" курс української мови 5 слухачів, на середній курс української мови для тих, що вже мають початки, 9 слухачів, на найвищий курс української мови, на якому читаються й інтерпретуються українські тексти, 3 слухачів і слухачок. Курс краєзнавства України, присвячений в цьому семестрі Галичині, відвідує покищо 5 осіб.

„Український Науковий Інститут у Берліні" запросив нашого відомого музику *Антона Рудницького* на серію викладів з обсягу нашої музики. Виклади п. Рудницького відбуватимуться заходом Інституту на університеті та в деяких високошкільних берлінських установах і причиняться безперечно до ближчого ознайомлення з нашою музикою. Докладніший плян викладів буде поданий ще з кінцем цього місяця.

Відомий приятель українців і знавець української культури *д-р Ґ. Шпехт*, знаний між іншим як перекладчик українських народніх пісень і драм Винниченка на німецьку мову, виступить небаром в „Українськім Науковім Інституті в Берліні" з двома цікавими викладами: про новішу українську літературу та про українські елементи в творчості Бетовена. Обидва виклади будуть ілюстровані вимками з українських творів у перекладі на німецьку мову в першому викладі — та музичними паралелями у другому.

Другий фільгармонічний концерт у Берліні з Любкою Колессою відбувся в понеділок, 6. листопада, під диріґентурою дир. Геґера. Л. Ко-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З 23. ЛИСТОПАДА 1933.

Совітські мистці і діячі про свою працю.

(Докінчення.)

II. Добра відповідь.

На основне питання, довкола якого кружляли всі совітські мистці і діячі у своїх статтях, дав прегарну відповідь один із найближчих співробітників „Вядомосці Літерацких", Антін Слонімський. Він видав минулого року книжку з враженнями своєї подорожі по Радянському Союзі, куди їздив прихильно настроєний. Один із його свояків Михайло Слонімський — російський повістяр. Статтю А. Слонімського, поміщену у 49 ч. „Вядомосці Літерацких" передаємо в перекладі:

„Совітські письменники, що промовили до польського читача зі шпальт совітського числа „Вядомосці Літерацких", крім кількох дрібних фальшів, назагал дуже музикальні. Може шкода, що співають усі одну мельодію і одним голосом. У цьому гимні на честь життя і праці у Совітах відчуваємо виразно батуту диригента. Пахне це все разом циркуляром або „циркулом" (поліційним участком). Таке число могло би заповнити кількох інтеліґентних урядовців, які дістали доручення скласти реферати. Статті промовляють як відповідь на параді: „Как поживаете ребята?" — Здравія желаем, ваше превосходітельство!

Всі попросту щасливі. Такі щасливі, що аж роблять враження людей зовсім пришиблених. Є там кілька симпатичних і живих голосів, але решта це ентузіязм „дозволений цензурою". Не дуже то зручний рід пропаганди. Майже в кожній статті надибуємо ті самі арґументи, як у вправах учнів одного професора. Нас цікавило би багато більше, якби Слонімський, Зелінський або Кірпотін сказали нам хоч кілька слів на тему розділювання паперу і умовин, завдяки яким доходять до великого накладу книжки, на тему державної контролі над працею письменника, і щоби бодай про один конфлікт між творцем і тим єдиним видавцем, яким є держава, позначився в їхніх міркуваннях. Ми були би вдячні п. Кольцовові, авторові статті „Чи істнує у СРСР літературна сатира?", якби він провів хоч легко межу між совітською сатирою і доносом, якби нам хотів сказати, як кінчаться у совітському суді ті подвиги всезнайкової сатири. На жаль, совітські письменники гукають тільки на хвалу суспільного ладу, але з нами не розмовляють.

Інтеліґентна передовиця Карла Радка кінчиться іронічним наступом на мою адресу. У кількох інших статтях я найшов теж натяки на мою особу. Пан Радек каже, що совітська культура не створила ще „комфорту (очевидячки духового комфорту — чи моглоб бути інакше!), що міг би задовольнити п. Слонімського". Не розумію цієї іронії про „духовий комфорт". Це дуже гарне поняття, головно для письменника або мистця. Ні трохи не соромлюсь, що мрію про духовий комфорт, навіть життєвий комфорт, в якому плавають совітські письменники у свому бідному краю. Пан Радек каже: „Ждуть нас ще роки тяжкої боротьби, жертв, без добробуту". Ждуть, але хіба не його і не авторів совітського числа, бо якщо судити на підставі їхніх голосів, то не бракує їм пташиного молока, навіть коровячого, за яке досить важко нині у Совітах нормальним людям себто переможним пролетарам. Польський читач мусить зрозуміти, що до нього промовляє хор совітських буржуїв, письменників упривілеєних і підтримуваних державою. Інших нема. Або згинули або не вільно їм говорити.

Совітські письменники показують нам крикливі вивіски, але що є в середині їхніх крамничок? Чи сучасна література у Совітах справді стоїть так високо? Деж ті Достоєвські, Толстої, Гоголі? Двох найбільших совітських поетів, Маяковський і Єсенін, скінчило самогубством. Нинішна поезія досить пересічна. Совітський переворот не створив іще своєї великої літератури хто зна, чи ця величина не прийде аж тоді, коли держава здійме з голов письменників свою важку опікунчу лапу. У літературі залишаються твори, що борються, а оди та гимни в честь князів або фабрик хутко спливають зі сторінок історії. Коли наші совітські товариші перестануть бути так урядово щасливі, коли стане їм душно у власнім краю і коли виборять собі свободу голосу, тоді може зачнуть співати не лівою половиною легенів, а повними грудьми. Бо у письменницькому ремеслі істнує потреба бунту і дистанс мрії. Той простір повітря, що ділить нахилену голову від сторінки рукопису, мусить бути вільний і незагрожений примусом, острахом або підданством.

Проте не можна заперечити деяку привабливість у тому запалі і щирому захопленні, що йде від слів кількох молодих совітських письменників. Совіти борються за речі великі та величні. Нерозумно було би думати, що той великий рух будівництва соціялізму не має правдивих і ревних вірних між письменниками. Не один віддає цій боротьбі за будучину вск

лесса, що грала сольові партії в концерті А-моль Шумана, мала і тим разом незвичайно великий успіх і ще кращу критику, ніж попереднього разу. Як довідуємось, Л. Колесса виступить іще у січні зі своїм власним концертом.

Український мистець-гравер *Василь Масютин* працює тепер над закінченням серії портретів українських гетьманів. Досі викінчені два портрети Мазепи та портрет Хмельницького. На черзі стоять Сагайдачний, Виговський та Дорошенко.

ПРЕСТОЛЬНА ПРОМОВА АНГЛ. КОРОЛЯ.

ЛЬОНДОН, 21.XI. ПАТ. Король отворив учора нову сесію парляменту престольною промовою. Згадав про приязні взаємини з іншими державами та впевнив, що його уряд буде піддержувати світовий мир, щоби полагодити розбройну справу й осягнути успіхи з довгих праць конференції. Спеціяльна парляментарна комісія могтиме докінчити праці над конституцією для Індії. Уряд працюватиме над створенням догідних умовин торговлі й експорту. У внутрішніх справах король домагався розглянення ріжних проектів.

Кричав до короля.

ЛЬОНДОН, 21. XI. ПАТ. На вчорашньому засіданні палати льордів приключився драматичний випадок, якого не знає історія англійського парляменту. Коли король закінчив промову та хотів зійти з престола, член Лейбур Парті, Мек Говерн, крикнув: Колиж скасують обмеження підмог для безробітних і здержать вічні їх редукції? Ви повинні стидатися та подумати про людей, що вмирають з голоду!

Мек Ґовернів оклик безсумніву викликало обурення з причини виставности, яка товаришить святочному відкриттю парл. сесії в противежності до нормальної скромности атмосфери, яка є звичайно в обох палатах. Мек Говерн сказав просто, що не міг стерпіти того та не міг здержатися і не висловив жалю з приводу інциденту.

НІМЕЦЬКИЙ ГОЛОС ПРО ВИЗНАННЯ СРСР.

З приводу більшовицько-американського зближення „Берл. Тгт." зазначує, що замітне є, що до зближення цих двох величезних держав прийшло тоді, коли обі вони мають спільні інтереси проти третьої держави. Часопис переконаний, що між Зл. Державами та СРСР не прийшло до ніякого обовязуючого порозуміння та що всі питання остають далі нерішені. Та вже факт, що про положення на Далекому Сході нараджувалися Рузвельт і найоблудніший представник закордонної політики Кремлю, не остане без великого впливу на весь світ.

—o—

У СТРАТОСФЕРУ

АКРОН. ПАТ. Поручник Сетл у другому леті у стратосферу долетів до 17.000 м. Опісля бальон став опадати, бо пор. Сетл постановив осісти перед заходом сонця. Так не побито рекорду більшовицького бальону.

свою письменську теперішність. Можливе, що совітський переворот став спонукою для творчости ріжних письменників, але багато із них обмежує свої мистецькі можливості в користь нетерпеливої боротьби, складає у жертві потребу глибшого використання свого таланту і відрікається творчих можливостей, коли вони непотрібні державі. Це шляхотна жертва, але не багато ріжна від заміни пера крісом. Таке становище для мене особисто зрозуміле. Одначе вона дає багато більше можливостей збунтованому письменникові, ніж творцеві пеанів.

Письменник на послугах держави має у Совітах багато рацій, яких не має письменник в інших державах. Поет, що вихвалює Совіти має ще проти себе решту світа: його афірмація перенесена поза кордонні стовпи стає бунтом. Письменник на службі нормальної европейської держави або мусить стати щирим імперіялістом, що бореться за завоювання сусідських країв або позбавляє себе агресивної сили. І звідси тільки один крок до льокайства; невідомо, що гірше. Упряж, накладену на письменників, можна ріжно виправдати у Совітах, у нас була би вона помилкою. Коли наш уряд хоче створити умовини сприятливі для розвитку великої поезії, нехай доведе до нових поділів („rozbiorów") або нехай залишить мистецтво його власному життю. Французька література не служить співпраці з урядом. Література Великої Британії не служить королеві. Від сотень літ дає це зовсім непогані наслідки. А де поезія фашистівської Італії? Чого можна сподіватись від співців гітлеризму? Удержавлення літератури принесло би за багато деморалізації. Яка користь із цього, навіщо це може придатись урядові?

ВИСЛІД ВИБОРІВ В ЕСПАНІЇ.

На заг. число 50 провінцій в Еспанії праві групи здобули в 27 провінціях рішучу більшість. Загалом здобули вони 150 мандатів. Соціялісти з дотеперішніх 174 мандатів упали до 40 мандатів. До побіди причинилися жінки, яких вперше допустили до виборів. Вони віддали голоси на консерватистів.

ПАРИЖ, 21. 11. По звідомленням із Мадриду підчас ексцесів, до яких доходило в ріжних місцевостях Еспанії в мин. неділю, згинуло 9 осіб, 31 було тяжче ранених. У Мадриді та в усьому краю спокій. Вістка про пляни введення виїмкового стану показалася неправдивою.

Висліди виборів і далі приходять дуже пиняво. Обрахунки утруднюють скомпліковані приписи а також комунікація. В 30 або 35 округах треба буде повторити вибори

Для ратування республики.

ПАРИЖ, 21. 11. Авас повідомляє з Мадриду: З добре поінформованих джерел впевняють, що голова радикалів Леру виступив до уряду з ініціятивою навязати переговори зі соціялістами й іншими республиканськими угрупуваннями задля поставлення спільних кандидатур при поновнім голосуванні в округах, у яких розпишуть нові вибори на 3. грудня. Метою предложення є оборона республиканського устрою, загроженого побідою правиці. Предложення уряд мабуть приняв. Ключ положення тепер у руках соціялістів.

Покищо годі передбачити, чи з огляду на теперішнє положення Еспанія вернеться до фашизму, монархії чи диктатури. Та нема сумніву, що країни не минуть поважні неспокої, по яких і так ще не відпочала.

—o—

ГІТЛЄРИЗМ НА МАДЯРЩИНІ.

Мадярський парляментарний посол ґр. Ол. Фестетич, один із найбільших обшарників сказав мадярському гітлерівцеві пос. Нечі, що готов приняти керму нац.-соц. руху на Мадярщині. Рівночасно Фестетич листовно спитав прем. Ґембеша, чи могтиме остати в народній партії. Трудноші є в цьому, що Ґембеш у виб. програмі заявив був, що уряд стоїть на становищі рівности раси й віроісповідань. Ґр. Фестетич хоче купити один часопис і перемінити на гітлерівський орган.

—o—

МЕХІКО ТА СРСР.

Згідно з останніми вістками з Москви виходить, нібито СРСР поробив заходи задля навязання дипльоматичних взаємин із мехіканською республикою. До зірвання більшовицько-мехіканських взаємин прийшло свого часу тому, що більшовицькі дипльоматичні представники вели більшовицьку пропаганду в Мехіку.

—o—

КАЛІНІН ДО АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ.

МОСКВА, ПАТ. Голова всеросійського центрального виконуючого комітету Калінін у промові до американського народу через радіо висловив радість, що в імені народів СРСР може вислати поздоровлення народові Зл. Держав. Коли усунено штучні перешкоди, які могли утруднювати взаємини між обома державами, нова доба принесе великі користи не лише для заінтересованих народів, а теж і для господарського та культурного поступу та для консолідації світового мира. Вірю глибоко, — закінчив Калінін — що відтепер між нашими народами отвориться нова доба тісної співпраці на всіх полях.

—o—

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ВИСТУПИ НА МАДЯРЩИНІ.

БУДАПЕШТ, ПАТ. В огороді будапештенського університету підчас протижидівських виступів побили кількох жидів. Поліція розігнала демонстрантів. Також із викладових саль усунули жидів. Демонстрації були також у місті Сеґеді. Студенти зажадали від ректорів додержання нумерус клявзус, обмежування нострифікації дипльомів, відкликання дозволів на працю чужинців і контролі іміграції. В Береґуйфалі мадярські гітлерівці підчас демонстрації побили шиби в жид. крамницях і домах жид. адвокатів та лікарів.

НАДОЛЬНИЙ В КАЛІНІНА.

БЕРЛІН, 21. 11. ПАТ. Німецька преса повідомляє з Москви, що вчора новоіменований німецький амбасадор Надольний зложив на руки Калініна повновласти. Калінін і Надольний в промовах підкреслили щирі бажання обох урядів удержання приязних взаємин між Німеччиною та СРСР.

СКОНФІСКУВАЛИ АЙНШТАЙНОВЕ МАЙНО.

БЕРЛІН, ПАТ. Тайна поліція приказала сконфіскувати Айнштайнове майно на основі закону про конфіскату майна згрупувань ворожих державі [illegible]

ПОЛЬОНОФІЛЬСЬКИЙ ТРАНСПАРЕНТ НА ЛИТОВСЬКОМУ МІНІСТЕРСТВІ.

На будинку литовського м-ства закордонних справ у Ковні вечором невідомі люди вивісили великий транспарент із написом: „Хай живе Литва та її відвічна союзничка Польща!" Транспарент усунули над ранком. Придержали двох людей та коминаря, який напередодні чистив комини м-ства закордонних справ.

—o—

ВИДАЛИ ПОСЛІВ СУДАМ.

КАТОВИЦІ, 21. XI. ПАТ. Вчора регуляміновa комісія шлеського сойму постановила видати судам 4 послів: Корфантого й Габера (ХД) Прокопа (НЦП) й Охмана (нім. клюб). Видачі трьох перших послів зажадали суди в звязку зі скаргою приватних обвинувачів, Охмана за затаєння доходів при зізнаннях про доходовий податок. Скарбовому урядові в 1930-31 р. подав Охман свої доходи на 7.000 зол., а в скарзі до Ліги Націй подав багато вищий дохід. Скарбовий уряд домагається вияснення, чи Охман подав фальшиві зізнання чи хотів одержати неналежне відшкодовання з Ліги Націй.

—o—

БІРЖА.

— **Доляр** поза біржою 5.37—5.35 зол.

—o—

НОВИНКИ

— **Дальші звільнювання нотарів.** У львівській апеляції звільнили далі таких нотарів: Габонщевського (Бучач), д-ра Маковського (Лісько) Вітошинського (Бірча, тепер у слідчому арешті в Сяноці), Гвоздя (Бережів), Будзиновського (Добромиль), Стронського (Рожнітів), Фастнахта (Броди).

— **За видачу послів.** Міністр справедливости зажадав видачі послів Стронніцтва Людового Жука, Стахніка та Перога. Закидають їм агітацію серед селян і спровокування селянських заворушень в середущих округах Галичини.

— **Арештували бувш. посла.** Бувш. соймового посла (нар. дем.) Тад. Димовського, редактора гумористичного тижневика „Жовта Муха Тсе-Тсе" у Варшаві заскаржив редактор тижневика „Муха". Наслідком того Димовському заборонили в заголовку слово „Муха". Всеж Димовський продав „Жовту Муху" кільком особам і натягнув їх на 20.000 зол. Один із пошкодованих дав арештувати Димовського. Димовський був головою „Розвою".

— **Скреслили з адвокатської лісти.** До варшавської адвокатської ради прийшло письмо прокуратури, яка відбирає права виконувати адвокатуру Лібермановi, Керніковi та Прагерові. Тому адвокатська рада скреслила тих адвокатів із адв. лісти. Ціла варшавська адвокатура хоче внести петицію до президента держави, щоби помилував засуджених адвокатів. Кажуть теж, нібито в грудні, себто підчас сесії сойму, признають засудженим амнестію. У вівторок зголосилися до управи мокотівської тюрми посли Барліцький та Дібоя.

— **Знижка проценту в ПКО та комунальних касах.** У найближчому часі появиться розпорядок про знижку процентової стопи від щадничих вкладок в ПКО до 4 проц. річно. Рівночасно міністер скарбу видасть розпорядок про знижку на 1 проц. опроцентування в комунальних касах і відповідних кооперативах. Розпорядок війде в життя 1. січня 1934. Обнижать мабуть і відсотки, які платять прив. банки від щадничих вкладок.

— **Спадок збуту монопольних виробів.** Статистика нотує дальший спадок збуту тютюнового монополю у вересні ц. р. В порівнанні зі серпнем збут тютюнових виробів зменшився на 1 міл. 914 тис. зол. Зменшення збуту тютюнових виробів за перших 9 місяців ц. р. виносить у порівнанні з минулим роком 97 міл. 353 тис. зол. Також сірниковий монополь нотує дальший спадок збуту сірників. У вересні ц. р. продано 7.9 тис. скринь супроти 8.9 тис. скринь у серпні ц. р. На протязі 9 місяців ц. р. спадок збуту сірників виносив 13 тисяч скринь в порівнанні з попереднім роком.

— **Вбивник наймички.** У висліді секції тіла вбитої при вул. Гофмана 4 у Львові наймички Зальотівни ствердили на шиї знаки від удушення. Вбивник Зальотівни це 28-літній Маріян Косцюк, відомий добре поліції. Був караний за крадіж, обман і шпіонажу та виступав постійно як матримоніяльний обманець. Поліція розіслала за ним стежні листи з фотографіями. Мешкав на Знесінні при вул. Долішній Войтіха. У вівторок якийсь чоловік хотів продати ювілерові годинник схожий на годинник украдений у Фрідманів. Ювілір казав прийти цьому чоловікові пізніше, та він уже не прийшов.

— **Справу ревіндикації луцького собору** розглядав луцький окружний суд 16. ц. м. та по[illegible] луцької рим.-кат. епископської курії. Від [illegible] консисторії і православної громади виступа[illegible]

вокати Первенцев і Богданівський. Після вислухання сторін суд відложив розгляд справи на два тижні до вирішення аналогічної справи в Найвищому Суді.

Маргарина замість масла. На львівському ринку а також на провінції появилося багато маргарини, яку продають як масло. Маргарина коштує гуртом ок. 1.40 зол., продають по 3 зол., себто по гуртовій ціні масла. На провінції поарештували вже чимало продавців, що продавали замість масла маргарину.

— **Поліцай застрілив шофера.** 23-літній шофер Фелікс Белік з нагоди імянин уладив по пяному в шинку на Копитковім у Львові авантюру. Коли поліцай казав Белікові вийти з шинку, цей з товаришами побив поліцая. Потім іще на вул. Сапіги хотів бити поліцая. Поліцай візвав напасників, щоби розійшлися. Опісля вистрілом з револьвера вбив Беліка. Обох Белікових товаришів арештували.

— **Ріжні вістки.** В магазині футер А. Пайцера в пасажі Гавсмана у Львові вкрадено в ночі більшу скількість футряних шкірок вартости 20.000 зол. В Данцігу застрілився ґінекольоґ д-р Вайслер, побоюючись судової відповідальности за недозволені операції.

— **Засудили війта.** Перед самбірським судом станув 37-літний Михайло Августин із Шоломинич пов. Рудки, який в часі свого 6-літнього війтування допустився ріжних зловживань на шкоду громади, державного скарбу і приватних осіб. Його засуджено на півтора року вязниці, 200 зол. грivни, заплату судових коштів 100 зол. і втрату громадянських прав на 5 літ.

— **Під колесами поїзду.** Між Іванем Пустим і Чортковом наїхав поїзд на залізничім переїзді на селянський віз. Візник дістався під колеса льокомотиви, які відтяли йому праву ногу. Раненого забрали до шпиталю в Чорткові.

— **Труп у потоці**. В Надвірній в потоці Фляхомийки найшли тіло 78-літнього Берля Вітелеса, що жив із милостині. Вітельс був короткозорий, збився з дороги й потонув. — У Тяжкові пов. Станиславів найшли в рові тіло 43-літнього епілептика невідомого назвища.

— **Вбивники кольоніста.** Поліція арештувала вбивників кольоніста Ноги з Княжич (Перемищлянщина). Це Валенти Вискель і його син, які мали з Ногою суперечку за межу. Оба призналися до вбивства. Стануть мабуть перед наглим судом.

— **Трагічна пригода.** Залізничий урядовець Рудольф Шерльовський хотів на стації Надиби вскочити до товарового потягу на лінії Хирів-Самбір. Робив це так незручно, що дістався під колеса, які розторощили йому обі ноги. Нещасний помер у самбірському шпиталі.

— **За 85 зол.** Поліція арештувала Радіона Шмиковського, Антона Радловича і Грицька Вакулича, які напали вечором на скарбника кооперативи у Велимчі на Ковельщині, тяжко його побили і забрали 85 зол. Усі призналися до вини. Злочинцям загрожує наглий суд.

— **Краєва хроніка.** Поручник Ґромадзький з 21. п. п. у Варшаві зпефравдував 90.000 зол. До судової відповідальности притягнуть теж кватирмайстра полку майора Щеньовського. — У Варшаві підчас газової атаки затроїлося в жидівському шпиталі сто осіб кошерними ковбасками, тому що зїли неварені. — У Закопанім арештували пошукуваного стежними листами втікача з Німеччини, який зпефравдував 200.000 н. м. — В вязниці в Сколім намагалося втекти 6-х вязнів. В останній хвилині викрили втечу. — У Варшаві наймички годяться на службу за харч, нічліг і 5 зол. місячно.

— **„Найстрогіший зі суддів" попався до вязниці** Варшавського суддю Лопатта, що багато літ виконував обовязки судді для справ лихви арештували за вимушування хабарів і зраду урядових тайн. Лопатто після переходу на емеритуру одержав становище в м-стві скарбу, де вів дисциплінарні слідства. Вважали Лопатта найгострішим зі суддів.

— **Присуд у шпіонському процесі.** Окружний суд у Варшаві видав присуд у розправі проти Філярової та тов., обвинувачених у шпіонажі. Ладовську, Вол. Кузьмицького, б. асесора суду в Лодзі, Германовича і Сівака засудили по 2 роки вязниці. Ладовській присудили крім того кару 25.000 зол. із заміною на 1 рік вязниці. Філярову та ще 4 обвинувачених увільнили.

— **Виселять еміґрантів.** У звязку з більшовицько-американським порозумінням повідомляють, що із Зл. Держав виселять російських еміґрантів.

— **Дипльоматичний інцидент з письменником.** Згідно з принятими формальностями кожнорічний лавреат Нобля їде до Стокгольму, щоби особисто відобрати призначену премію. Його мусять раніше представити королеві, який передає йому цю премію. Цьогорічний лавреат І. Бунін фактично не має громадянства ніякої держави і живе у Франції як російський еміґрант, без пашпорту. Його повинен би представити королеві російський дипльоматичний представник у Стокгольмі, але Бунін ворог совітського уряду і совітський представник на це не згодився би. Тому імовірно цю ролю перебере на себе французький посол. Буніна з гарною сумою грошей радо приймуть тепер у Франції і певно без вагання признають йому французьке громадянство.

— **Пропав журналіст.** Англійський журналіст Джонстон, що вертався з Берліна, де з припоручення канадійського ґазетного концерну мав інтервю з канцлером Гітлером, пропав невідомо де. Є вістки, нібито журналіста того бачили в місцевости Гек ен Голянд або в Гарвічі. Інші знову впевняють, що бачили журналіста на кораблі, який плив до Гарвіч. Одначе на кораблі ствердили, що Джонстон узагалі не був у своїй кабіні. Всякі пошукування за пропавшим безуспішні.

— **Учений в неволі.** Італійський дослідник тропікальних околиць Мічеле Трукі, що вернувся недавно з експедиції в глибину Бразилії, заявив, що англійський вчений, полк. Фосет, який пропав 1925 р., живе разом зі сином і двома провідниками в неволі в одного індіянського племени. Син Фосета мусів оженитися з донькою ватажка індіян.

— **Найбільший повітряний порт.** Показується, що і в летунстві Америка веде перед. Донедавна думали, що Німеччина має найбільше розвинене летунство і летовище під Берліном є осередком цього руху. Недавно оголосив управитель лет. стації в Нюарку звіт з руху і виявилося при цій нагоді, що з цього порту відлетіло упродовж останнього року 100.000 пасажирів. А до кінця цього року треба надіятися разом яких 120.000 пасажирів. Порт в Нюарку, тому що служить для руху пасажирів з Ню Йорку на захід, має справді великий рух не лише з подорожними, але також і з почтою та пакунками.

— **Катастрофа підчас мечу.** На грищі в Монтевідео підчас змагань Уруґвай—Болівія завалилася трибуна, на якій було понад 4.000 осіб. Пять осіб згинуло, кільканацять було тяжко, 200 легше ранених. Серед решти публики, якої було до 20.000 осіб, счинився переполох; кільканацять осіб потурбували. Поліція ледви вдержала порядок.

— **Осака западається в море.** Одно з найбільших японських промислових міст, Осака, западеться в найближчому часі в море. Так бодай каже японський геольоґ Акітсув Імамура, що переслав японській академії наук відповідне звідомлення. Він реєстрував на протязі сорок років посування моря на беріг біля Осаки і ствердив, що ґрунт, на якому побудоване місто, западається щороку на чотири центиметри. Тому прийде нарешті день, коли ціла Осака опиниться під морськими хвилями.

—o—

СПОРТ.

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

ВІДЕНЬ: Адміра — Спортклюб 3:1; Рапід — Він 3:0; Австрія — Лібертас 4:0; Ф. А. Ц. — Вієнна 2:0; В. А. Ц. — Донав 4:2; Гакоаг — Вакер 4:1.

ПРАГА: Вікторія-Жіжков — Боґемієнс 4:0; Вікторія (Пільзно) — Спарта 2:0; Клядно — Славія 2:0; Тепліцер — Чехіє Карлін 5:0.

БУДАПЕШТ: III. Округа — Гунґарія 2:1; Бочкай — Ференцварош 2:1; Уйпешті — Сомогі 7:1; Немзеті — Шеґед А. Ц. 1:1; Кішпешті — Фебус 1:0.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Петро Обаль: АЛЬБОМ ПОРТРЕТІВ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ. Дереворити. Пояснення Є. Ю. Пеленського. Вид. „Дажбог", Львів 1934. Зміст: І. Котляревський. Г. Квітка. Т. Шевченко. П. Куліш. М. Марковичева. О. Федькович. І. Левицький. І. Франко. М. Коцюбинський. Л. Українка. В. Стефаник. П. Тичина. Ціна 5 зол.

В. Павлусевич: ДОБРОДІЯ ЛЮДСТВА. Комедія на 3 дії. Вид. „Дажбог", ч. 8. Львів, 1934.

Д-р В. Терен: УКРАЇНСЬКА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА. Від Б. Хмельницького до Дорошенка. Вид. „Самоосвіта" ч. 48. Ст. 32. Ціна 35 сот.

В. Жуковецька: ВІЙНА, оповідання. Ц. 30 сот.

П. Павлюк: МАЛПА Й ЗАЯЦЬ, байки. Ц. 30 сот.

В. Жуковецька: МАТИ, сценка на Свято Матері. Ц. 30 сот.

Г. Орлівна: СОЛОМЯНИЙ БИЧОК, сцен. казка на 4 дії. Ц. 30 сот.

Д. Марчишин: ВЕСНА, сценка на Свято Весни. 3 дії. Ц. 60 сот.

Гр. Марусин: ІМЕНИНИ, сценка на 1 дію. Ц. 30 сот.

В. Левицький: ЧУДО СВ. МИКОЛАЯ, сцен. жарт, 3 дії. Ц. 60 сот. (Усі „Книгозбірня Школярика").

І. Я. Луцик: МАТИ, драма на 4 дії. Ц. 1.60 зол.

Р. Сливка: ПЕРША ЛЮБОВ, скеч на 1 дію. Ц. 60 с.

О. Говдій: СВАТАННЯ З ПЕРЕШКОДАМИ, жарт на 1 дію. Ц. 60 сот.

К. І. Ванченко: ВЕЧІР НА ХУТОРІ, песа на 1 дію. Ц. 80 сот. (Усі „Театральна Бібліотека" під ред. Гр. Гавуляка).

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.